

Porta Nigra

H. Marsman

bron

H. Marsman, *Porta Nigra*. De Gemeenschap, Utrecht 1934

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/mars005port01_01/colofon.php

© 2011 dbnl

Breeroo

AAN MENNO TER BRAAK

Breeroo

Breeroo is moe:
hij heeft den heelen dag door Amsterdam geloopt,
geslenterd en gedagdiefd, rondgelopen
langs de kaden met het wijde glinsterende water
en de snelle booten die erover glijden met hun hooge zeilen
die als groote witte vlerken zijn en als ijle zachte nooitvervulde droomen.
hij heeft gezworven langs de bronzen grachten,
over de bruggen die hem haast liever worden
dan de slankste ruggen, hij heeft gehangen over leunings,
en omlaag gestaard.
soms stond hij stil bij een vervallen poort
waarin het altijd nacht scheen,
soms liep hij sneller langs een open water
en lachte in den wijden zachten morgen
en lonkte naar de meiden; hij liep
langs muren, tusschen tuinen, door vervuilde stegen
en door de smalle kronkelende straten
van zijn onsterflijk, prachtig Amsterdam
doelloos en vroolijk, schuw en uitgelaten
en in zijn hart een vlam, een vlam, een wilde vlam!
rusteloos, uitgehongerd, onverzadigd
branden zijn voeten en zijn hart en nu vooral zijn keel
en uitgeput valt hij neer bij de tonnen
onder de zacht verlichte kegels van de olmen
voor een taveerne die nog open is;
- goddank, goddank de kroegen zijn nog open
er kan gezopen worden, gedonderd en gedanst.

Zwarte regen.
door de nachtelijke straten slaat
een oproerig onheilspellend donker;
lichten zijn er niet en huilend om de hoeken
't uitgehongerd klagen van den ijzigen novemberwind.
een portiek tot schuilplaats,
weggedoken in de vlerken van zijn mantel
huivert Breeroo, en een wild verlangen
grijpt en kwelt en overweldigt hem.
waarom wachten, waarom aldoor wachten?
dag en nacht en nu al hoeveel maanden
zweeft hem dat vervloekte en geliefde beeld voor
van de vrouw die hij nooit hebben zal!
nat en koud tot op de laatste vezels
van zijn kleeren, van zijn huid en hart
staat hij in den wind en in den regen
aldoor opziend naar de hooge ramen
naar de gele zacht verlichte vensters
van het huis van Roemer Visscher,
en bij het voorbijgaan van één van die schimmen
die zacht over de gordijnen glijden
snikt hij en hij fluistert zachte namen...
Gerbrand, Gerbrand, wat is ongewisser
dan de liefde van dat trotsche hart?
en een stem zegt tergend binnen in hem:
Breeroo, arme jongen, rokkenjager
is die eene schim de schim van Tesselschade?
schaadt je dat? zijn er geen honderd meiden
die je kunt ranselen en rijden, Breeroo? -
- ja, die zijn er, zegt hij, maar zij is de eene
die ik niet wil ranselen en rijden
maar die mij kan bedden in groote zoete wijde
rust, en verder zoek ik niets meer, enkel vrede,
enkel vrede voor mijn wankel, uitgestreden
en opstandig hart...

Groote zware wolken boven Amsterdam;
de besmetting in de grachten woekert dieper
en doortrekt het water met een walmend groen en vaal bederf;
de golven van den Amstel, van het Y
die zilverblauw zijn onder het geweld
van zonlicht, schuimend herfstweer en de duizend masten
zijn nu verweerd, roestbruin, beslagen tot metaal.
de stad is in dit donker voorjaar
donker en somber, drachtig van gevaar;
en alle hoop die soms een oogwenk flonkert,
een zwakke ster, een lichtend zilvren rimplen
wordt weerloos weggezogen en verdronken
in deze klamme damp. - en Breeroo?
Breeroo zwierf, den ganschen winter lang
en hongerde, en zocht den laatsten uitweg. -
hij walgde dieper en voortdurend wilder
van de orgieën die hij vreugde noemde
en van de modderbaden leeger lust.
hij zat nu, dezen avond, op zijn kamer
en werkte ingespannen bij het kaarslicht
dat de vertrouwde handen van zijn moeder
voor hem ontstoken hadden; hij zat en werkte; -
de wervelstormen van de genade,
koel en verterend tegelijk als vuur en ijs
woedden in hem, en hij zag vergezichten,
berglandschappen, vrouwen en rijen van engelen
en de gevouwen handen vromer scharen,
en boven alles het almachtig licht der eerste scheppingsdag,
dat niet vervluchtigde en niet bedaarde
voordat de avond dier verbeelding viel;
en deze viel; met zachte stroomen van een wuivend donker

over de late hellingen en langs de kreken
die nog bleven blinken terwijl het daglicht
in het bergland stierf;
en langzaam werd ook deze droom, dit laatste troostland
overweldigd, en weggezogen in dien duistren vloed. -
hij was alleen, koud, rillend, uitgeput;
beroofd van zeggingskracht,
beroofd van de geweldige vervoering
die hem gebeurd had boven alle zorgen
over zijn hart, zijn heil, zijn dood, zijn eeuwige onzekere bestemming.

hij viel terug tusschen de doode puinen
van zijn bekommernis en angst, zijn vale angst.
avond aan avond kwam die hem verzoeken
als hij op bed lag en niet slapen kon;
hij lag dan achterover, langgestrekt en
staarde wachtend in het koude donker
dat langzaam vorm zou worden, en de gedaante
aannemen van een lang smal lichaam
dat aan het voeteneinde van zijn bed ging staan.
zwijgend en onverbiddelijk - terwijl hij biddend smeekte
dat het voorbij zou gaan, en met gesperde oogen
en gestrekte handen het weren wilde -
boog het zich langzaam, sluipend naar hem over
en het betastte, schuivend langs het dek,
zijn voeten en zijn knieën en zijn buik;
dan stortte het zich - maar hij kon niet gillen -
in zijn gestrekte volle lengte op zijn lengte
en boven zijn gezicht zag hij het staren
van doode oogen die zijn oogen zochten
en van den mond het dreigende bederf
dat zijn mond naderde;
en als hij, haast bezwijmend, het zwarte gif
tusschen zijn tanden proefde, en dan de tong nog
die het teveel aan gif spaarzaam en gulzig weer terugzoog
voelde hij zich, gezwollen en beschonken als een drenkeling
langzaam wegvallen naar onpeilbre gronden -
en plotseling, schokkend, maar zoo uitgeput
alsof hij weer zal vallen, ligt hij alleen, ontzet,
rillend tot in zijn beendren, in het donker,
veeg en nat van doodsweet, maar toch alleen,
zonder dat andre, zonder den vijand,
die hem langzaam afmat, en die hem eenmaal
zonder slag of stoot, met een onmerkbaar duwen over den rand zal schuiven -

den vollen langen val langs deze laatste steilte
en als een rotsblok-zelf te pletter slaan
tegen den rotsgrond van den doodenkuil.
dat zal het eind zijn, nu vannacht of later -
dan liever nog vannacht; niet nog eens deze angst - ...
o, als ik eens temidden van Uw engelen zal staan
laat mij dan nu vannacht van hier weg mogen gaan...

Hij zakte schaatsenrijdend door het ijs
- een klein gevaar
dat hij eerst nauwlijks achtte -
en stierf drie maanden later;
hij was nog jong, maar drie en dertig jaar.

Terugtocht

AAN E · DU PERRON

Don Juan

Ik weet dat men van mij zegt,
dat ik mijn leven en lust
naar links en naar rechts heb verstrooid,
kinderen en meisjes verkracht,
en in vrouwen mijn drift gestrooid
die ik achterliet in hun bed,
snikkend, na eenen nacht...
maar heeft één die mij zoo heeft berecht
wel merg in zijn beendren gehad
en bloed in zijn aadren
en in zijn lendenen lust?
en weet één van hen iets van de angst,
die ik zoo in slaap heb gesust,
deze ónrust...?
en nooit genoeg, nooit genoeg
is de angst die mij verder joeg
in een donkre omhelzing gekoeld.
hoe diep ik in vrouwen drong,
altijd zong weer daarboven
het lied dat mij het blijven verbood,
altijd zong het
boven het bed,
dat met rozen getooid
en boven haar droomenden mond
waaruit haar lachen soms sprong
gelijk mijn drift in haar schoot;
neen, nooit werd mijn angst goed gekooid,
in geen lichaam, hoe mooi ook,
hoe welig, hoe week...
altijd bezweek
weer de vergetelheid,
soms al na korten tijd,

en ik zag hoe de dood ontsteeg
aan het lichaam waarover ik neeg -

en wie van de richtende bend
kende iets van dit vreezen?

maar ach, waartoe dit verweer?
Gij weet hoe zeer ik berooid
en laf en bevreesd ben gevluht
voor den toorn van uw aangezicht.
hier ben ik,
in dit schamel gehucht
waar ik dit jaar heb geleefd,
zonder vrouw -
eenzaam en zwak en oud
en ik weet het:
lang duurt het niet meer;
maar zou er voor mij, zoo berooid,
geen plaats zijn, geen smalle plek
in den breeden schâuw van uw Troon?
Gij weet het:
ik heb te veel,
in de oogen der menschen, bemind
wijl ik jager was naar het Beeld,
dat geen vrouw ter wereld ons geeft...
en nu ben ik moe van de jacht
en ik ben zelf een stuk wild,
uw prooi? of voor de gieren een aas? -

het is avond geworden en nacht.
ik lig in het donker.
ach, hoe lieflijk is nu
het eerste geflonker
der sterren...
ik lig in het donker,
en wacht. -

De hand van den dichter

Glazen grijpen en leegen;
veel jagen en reizen;
vrouwen omhelzen en streelen;
strijden op felle paarden
en blinkende wateren splijten;
spelen met licht en donker;
den dag en den nacht doorrijden
onder fluweel en schaduw en
flonkerende sterrebeelden...

het staat niet in mijn hand gegrift;
en een hand is een leven, een lot;
ik lees slechts in fijn scherp schrift
- en dit geldt voor vroeger en later -
weinig liefde en wijn, veel water,
soms een racket, een zweep, maar
stellig nimmer een zwaard...

zoo is mij enkel bewaard
langzaam maar vast te verwijven
in nijver monnikenwerk:
bidden en verzen schrijven
geel op geel perkament,
en mijn hand alleen te verstrengelen
met mijn eigen andere hand
en in een cel te versterven
oud op een houten bank.

De grijsaard en de jongeling

Grootsch en meesleepend wil ik leven!
hoort ge dat, vader, moeder, wereld, knekelhuis!

- ga dan niet ver van huis,
en weer vooral ook het gespuis van vrouwen
buiten uw hart, weer het al uit uw kamer -
laat alles wat tot u komt onder groote en oorlogszuchtige namen
buiten uw raam in den regen staan:
het is slecht te vertrouwen en niets gedaan. -

alleen het geruisch
van uw bloed en van uw hart het gehamer
vervulle uw lichaam, verstaat ge, uw leven, uw kluis -
zwichht nooit voor lippen:
samenzijn is een leugen en alle kussen verraad;
alleen een hart dat tegen eigen ribben slaat
is een zuiver hart op een zuivere maat. -

zie naar mijzelf.
ik heb in mijn jeugd
mijn leven verslingerd aan duizend dingen
van felle en vurige namen, oproeren, liefdes...
en wat is het alles te zamen nu nog geweest?
over hoeveel zal ik mij niet blijven schamen?
en hoeveel is er dat misschien nooit geneest?

de jongen kijkt door de geopende ramen
waarlangs de wereld slaat; zonder zich te beraden
stapt hij de deur uit, helder en zonder vrees. -

Herman Gorter

Een dapper leven lang
heeft hij het heil der duizenden gezocht
tusschen de duizenden, de horden, de geschoolde nesten;
hij heeft gewerkt, gestreden en gezworven,
en is toen zwervensmoe
teruggekeerd tot in het hart der stilte -
en in den schemeravond van zijn leven
- het was herfst, September -
liet hij het landschap met de nesten achter;
een meeuw vloog uit, recht naar het stille westen
naar het ontijdelijk, onvergankelijk leven
dat overzee ligt, in d'eeuwige gewesten.

Vier korte gedichten

In memoriam Erich Wichman

Holland

De hemel grootsch en grauw.
daaronder het geweldig laagland met de plassen;
boomen en molens, kerktorens en kassen,
verkaveld door de slooten, zilvergrauw.

dit is mijn land, mijn volk;
dit is de ruimte waarin ik wil klinken. -
laat mij één avond in de plassen blinken,
daarna mag ik verdampen als een wolk.

Zonder weerklank

Volk, ik ga zinken als mijn lied niet klinkt;
ik moet verdrogen als gij mij niet drinkt;
verzwelg mij, smee ik - maar zij drinken niet,
wees mijn klankbodem, maar zij klinken niet.

Verbittering

De namen van wie eens mijn vrienden waren
werden tot asch tusschen mijn tanden, en ik spuw ze uit.
eenzaam schijnt men te moeten zijn in deze doode landen,
het leven dooft in kaars na late nachtkaars uit.

Aan den Dood

Dood

neem mij mee.
ik heb hier afgedaan.
ik wil op de rotsen te pletter slaan
en versplintren in open zee...
neem mij mee,
dood.

Vrees

Ik vraag mij af
hoe lang het nog duren zal
dat ik als een bal
heen en weer word geslingerd
en van vreezen verval
tot steeds dieper vreesachtigheid
en hoe kort is de tijd...
hoe kort is de tijd
dat ik als een bevende voorjaarswingerd
tegen den machtigen muur van het leven hang!

waarvoor ben ik bang?

ik ben bang voor het uur
dat de dood mijn lichaam ontbinden zal
en mijn ziel wordt gezet in het vuur,
ik ben bang dat ik staan zal tegen den muur
en dat de kogel niet missen zal...
ik ben bang, dat ik noch in den duur
noch daarna in de schaduwen van het Dal
den weg naar het hart des levens
meer vinden zal -

ach, de vreezen zijn zonder tal...

Lex barbarorum

Geef mij een mes.
ik wil deze zwarte zieke plek
uit mijn lichaam wegsnijden.

ik heb mij langzaam recht overeind gezet.

ik heb gehoord, dat ik heb gezegd
in een huiverend, donker beven:
ik erken maar één wet:
léven.

allen, die wegwijnen aan een verdriet,
verraden het, en dat wil ik niet.

Doodsstrijd

Ik lig zwaar en verminkt in een hoek van de nacht,
weerloos en blind; ik wacht
op den dood die nu eindelijk komen moet. -
het paradijs is verbrand: ik proef roet,
dood, angst en bloed.
ik ben bang, ik ben bang voor den dood.

ik kan hem niet zien,
ik kan hem niet zien,
maar ik voel hem achter mij staan.
hij is misschien rakelings langs mij gegaan.
hij sluipt op zwarte geruischlooze voeten onzichtbaar
achter het leven aan.

hij is weergaloos laf:
hij valt aan in den rug
hij durft niet recht tegenover mij staan
ik zou zijn schedel te pletter slaan.
ik heb nu nog, nu nog, een wild ontembaar
verlangen naar bloed.

Verzet

Toen zei de man: ik ben moe;
vijand, laat van mij af;
ik verweer mij niet meer;
ik lig nog maar wat en wacht af
of ik gehaald word vannacht. -
en de priester: ik breng u den heer...
maar hij met een laatsten slag
sloeg het kruisbeeld weg van zijn mond
en krijschte: ga weg -
neem mijn laatst bezit mij niet af:
mijn zonden gaan mee in mijn graf.

Aan Anton van Duinkerken

Gij zegt van mij:
hem rest geen andre weg
dan zelfmoord of geloof;
(of een verdoft berusten) -
maar gij vergeet,
dat men in open zee
ver van de veil'ge kusten
recht als een man op een recht schip kan staan
en onversaagd tot aan den dood toe strijden.

Phoenix

Vlam in mij, laai weer op;
hart in mij, heb geduld,
verdubbel het vertrouwen -
vogel in mij, laat zich opnieuw ontvouwen
de vleugelen, de nu nog moede en grauwe;
o, wiek nu op uit de verbrande takken
en laat den moed en uwe vaart niet zakken -
het nest is goed, maar het heelal is ruimer.

Hemelsblauw

Seine-et-Marne

De zon sprong op van de brug te Châlons,
 uren ver weg achter Montereau,
 trok over Nemours naar Fontainebleau
 en viel door een avond van schemerdauw
 in de Seine bij Charenton.

toen bloeide de nacht. langs de oevers der
 kimmten flakkerde weerlicht na zwarten donder.
 over de glanzende schemermeren
 dreven boven verzonken puinen
 zachte schimmen van maanlichtwolken
 tusschen de eilanden der populieren,
 en diep-weerspiegelde droomfragmenten
 van sterrentuinen en firmamenten
 wiegelden over het witte water
 zilveren en lazuren droomen...

dan een hel-gele dag,
 en boven de teedere bergen der verten
 waar woeste zonnen branden en breken
 langs de doorschijnende hemelklingen
 der rondom zichtbare horizonnen
 bezeilen ontelbare zachte schepen
 van licht en wolken de blauwe zeeën
 en koele meren der hemelstreken:
 onzichtbare, sluimrende, teere zwanen...

o, Seine-et-Marne, fransch Toscane!

Tusschen Marlotte, Montigny en Grez
 staat op een heuvel een klein houten huis -
 een stem vraagt loom: is de zon wit of grijs?
 wordt de dag snikheet? -
 en de stem van de jongen die buiten staat
 en de reis verspiedt van het vroege licht,
 lacht, en zijn lach is een lied.

hij toovert een fonkelend vergezicht:

- de dag is een meer. het snelle, veerkrachtige
 morgenlicht scheert er zijn kleurlooze schepen over.
 de zon, de felste der morgenrozen gloeit
 tusschen tomaten en tuberozen. smetteloos,
 smetteloos is het blozen der jonge berken
 en populieren. links langs het verschiet
 broeit het doffe paars van beslagen druiven.
 de donderkoppen en heuvels zwellen; vlak
 onder de verende ruggen der kimmen
 - gladde, gebogen, springende herten -
 hijschen de verten de teedere zeilen, grijze
 - (- grijze? -) - ja, van amandelbast
 het nauwlijks groene grijs,
 en... -

maar wie slaapt slaapt door in het houten huis
 in het warme hart van het paradijs,
 op den heuvel aan den weg naar Grez.

De bruid

Ik dacht dat ik geboren was voor verdriet -

en nu ben ik opeens een lied
aan 't worden, fluisterend door het ijle morgenriet
nu smelt ik weg, en voel mij openstromen
naar alle verten van den horizon,
en ik weet niet meer
waar mijn loop begon.

de schaduwen van blinkend witte wolken
bespelen mij en overzeilen mij;
en scholen zilvren visschen bevolken
mijne diepte en bliksemend voel ik ze mij
doorschieten en mijne wateren alom doorkruisen
en in mijn lisschen vluchten -

zij zijn mijn kinderen en mijn liefste droomen...

ik ben nu volgegoten met geluk.
de tranen die ik schreide en de zuchten
zie ik vervluchtigen tot regenbogen
die van mijn oog springen naar de zon.

waar zijn de bergen van den horizon?

ik zie ze niet...

Drijven in den herfst

Schemering, waaiend door de parken
en langs den grauwen dooden vijver;
nu niets meer dan het vage drijven
binnen der droomen zachte barken,
en in uw schoot het hart, het arme,
ter ruste leggen, en erbarmen
zoeken binnen het ijle lichte zweven
waarvan geen sterveling kan zeggen
of het ten dood glijdt of ten leven...

Paul Robeson zingt

(vier stemmen en de stem van Christus)

mijn hart is zwart
mijn hart is rood
mijn hart is hard
mijn hart is dood
 maar ieder hart...
mijn hart is dood!
 maar ieder hart...
mijn hart is rood...
 maar ieder hart
 't zij hard of dood
 of zwart of rood
 wordt wit in Mijnen Dood.

Slapende vrouw

De onrust en de lichtbewogen
ontvankelijkheid van hare trekken
zijn weggewischt en overtogen
door maanlicht, dat in zachte plekken

gestort ligt over kruin en peluw -
en dekens die haar slaap bedekken
welven het maanlicht tot een landschap,
een keten die zijn teere bekkens

van zilverglans doet overstroomen -
hoe lieflijk droomt het hoofd daarboven:
de mond, die vlinders niet zou wekken
is vaag geopend en de oogen

die overdag het leven vingen
liggen behoedzaam nu geloken
tusschen de ijle zwarte veeren
van wimpers en van wenkbrauwbogen.

Afscheid van Japan (Droom)

De dag overweldigt de wijd-open ramen
met het morgenlichten der zee;
berglanden, vloten, eilanden zonder namen,
de kersentuinen van Jokohama
stroomen en sneeuwen voorbij...

ik voel mij gesterkt en tot reizen gereed;
vermoeidheid en slaap zijn verwaaid als mist in den wind...
- waar gaat gij heen? -
naar het land dat mijn hart heeft bemind
en de zee die zijn kusten omdruist...

nu is het er zomer; nog in den herfst ben ik thuis. -

Ontwaken

Ik lig nog te bed in den blinkenden morgen
en hoor in mijn hart en daarbuiten het ruischen der nieuwe zee,
reuken en blijde geluiden
en de bloeiende geuren der kruiden
vervliegend als schuim in het zonlicht
en op den wind drijft het mee...

nu is er rust, en een wijdheid vol nieuwe kracht;
voor mijn vertwijfling en mijn stoutmoedigste droom
een onpeilbaar heelal:
water, zonlicht en gletschers
en ook bij nacht de kristallen
der glinstrende eeuwige sneeuw.

en hier - aan mijn zijde - het dal:
een jonge slapende vrouw
als de zachte gebogen kust van een klein en sluimerend meer -
zie hoe zij zich vouwt
in de bocht van een teere
en onuitputlijke' droom...

Zonnige septembermorgen

De zomer en de late rozen
zijn zacht ontblaadrend uitgebloeid;
het bloedend vuur, het heete blozen
tot oud octobergoud vergloeid.

de groene vlammen van de boomen
- bestorven bruin en wingerdrood -
zijn van hun donkre drift benomen
o dag, o droom van blauw en goud!

het licht hangt in de honigraten
der vensters als een vochtig vlies
en morgenzon in de gelaten
waarin bij nacht de droefheid wies.

o zijden zonlicht, zacht kristal
hoe onbeschrijflijk mild en edel
verzilvert gij het smal ravijn
der huizen en de ranke schreden

der meisjes langs den waterwal
en langs de gracht en op de bruggen
die teer gebogen ruggen
welven over het fulpen waterdal;

de kindren vangen met hun handen
de zachte speren; en hun mond
vangt het geluk met open tanden
van dauw en vochte morgenstond.

o witte wel, o waterval
omhuiverd door die vroege tent
van hemelsblauw, o firmament
dat koel en diep doorschijnend is;

genees mijn hart dat in den zomer
zoo ruw en rood gehavend werd;
genees het in het klare stroomen
voordat het droef en avond wordt.

Porta nigra

AAN JAN ENGELMAN

Drie verzen voor een doode

De avond daalt;
er valt een vage schemer.
ik zoek den vrede dien de dag mij nam;
en onweerstaanbaar brengen mij mijn schreden
naar 't stille kerkhof waar ik na uw sterven
berooïd en eenzaam iedren avond kwam.

waarom? ik weet te goed dat ik u niet kan wekken
en dat gij daar zijt en ik hier en dat dit graf ons scheidt;
dat ik aan dezen steen niets kan onttrekken
van uwen staat van ongenaakbaarheid.

dooden zijn ver en koud, en dichters eenzaam,
maar zij beluisteren elkanders lied; ik zing
en gij en ik worden opnieuw gemeenzaam;
zegen - en vloek der verhoovaardiging. -

schuw dus dit lied, vergeef het, blijf mij wachten;
bid voor mij al de dagen uwer eeuwigheid,
opdat mijn boot bij 't zwichten mijner krachten
niet nog in 't zicht der kust te pletter splijt.

2

Een middag blind van zon. bloemen en dieren
rekken en wentlen zich in het verblindend licht.
over de heuvelen aan d'einder der rivieren
koepelt en straalt een blinkend vergezicht.

maar hier, achter een koel en lieflijk glinstrend water,
waaraan het middaglicht een groene schaduw gaf
liggen de dooden zij aan zij in de geschroeide aarde:
een dezer steenen dekt uw jonge graf.

misschien - denk ik - misschien zullen wij later
als engelen met heerlijkheid bekleed
te samen klinken, in hetzelfde water
twee golven klinkend tot in eeuwigheid.

wij zullen vredig dwalen door de bloemen
ontdaan van hartstocht en van schuld bevrijd
in argeloosheid en een niet te noemen
zwevende, zwevende gelukzaligheid...

maar waartoe vóór mijn dood dit heil te roemen?
ik ben een prooi der wisselvalligheid:
soms zoek ik vrede, soms is het zwartst verdoemen
mij liever dan uw blanke zaligheid. -

zoo nu. - waarom verrijst gij niet? ik kan
bij zulk een zon den dood niet lang gedenken;
sta op; opdat ik u een heerlijkheid kan schenken
heller en lieflijker dan uw onsterfelijkheid!

3

Soms, dwalend over heuvels, hoor ik uwe stem. -
meestal op stille ongerepte plekken
waar de natuur nog iets gevangen houdt
van haar vòòrmenschelijke zuiverheid.
soms aan een water, soms ook in het woud.
maar op de rotsen met de zachte wieren
die onweerstaanbaar aan uw haar doen denken
vrees ik u telkenmaal te gaan herkennen
in de gedaante van een vluchtend hert.

maar waartoe kwelt gij mij? gij weet
dat ik nog niet tot sterven ben bereid;
ik kan geen afstand doen, noch van mijzelf
noch van mijn wrevel en opstandigheid.

misschien ben ik verdoemd; wanneer reeds nu de dood
mij plotseling in den rug zou overvallen
dan zou ik, stervend met de honderdtallen,
neerstorten in de Poelen, heet en rood.

en daar, juist daar - een prooi der helsche koren -
vervolgt mij nog het hemelsche verwijt van uwe stem
een lieflijk lied, verschriklijk om te hooren
o, klinkende bazuin van 't nieuw Jeruzalem.

Regen

De regen valt in den nacht
in het dal, tusschen donkere bergen;
uw haar en uw handen zijn zacht,
maar waar, waar moet ik mij bergen
in dien laatsten verwilderden nacht
als de hitte de overmacht
zal verkrijgen op al het zijnde
en de dood in de vlammen ons wacht.
nu kan ik nog wel bij u schuilen
maar hoe zal het zijn in dien nacht
als de winden als wolven huilen
en de eeuwige vierschaar ons wacht.

o God! sta ons bij in het einde -
wij zelve zijn zonder kracht.

October

De stormen van den zomer zijn verstild.
de driften en de weemoed veler nachten
zijn in uw nacht verschemerd tot een mild
ver lichten, een weerschijn van verstorven pracht.

de golven en de jaren hebben mij gelegd
in deze luwe windstilte van den morgen.
hoe koel en vredig lig ik nu geborgen,
hoe zorgeloos en veilig weggelegd;

dit is een nieuw heelal, dit klinkende -
uw heuvels zwellen en uw schemerdalen
bedden mij onder het wilde firmament der haren
waarin uw oogen sterren zijn en blinkende.

eb en vloed zijn niet meer dan de getijden
van uwen hartslag en uw ademhalen;
ik ben nu prijsgegeven aan het dalen en stijgen
van helle hemelen en jaargetijden.

maar ook wanneer ik in uw bloed
de golven naadren voel der overzijde
zal ik mij niet aan dezen dood onttrekken;
leven met u was goed: ik steeg met u tot
duizelende toppen, laat mij ook nederdalen
met u tot de kringen waarheen allen dalen
die hier geteekend waren met zwart bloed.

Maannacht

De maan breekt de wolken uiteen;
en stroomende uit die wel breken
kolken en kreken, gletschers en meren
naar alle verten uiteen.

de aarde is klein en alleen,
een slingerend schip in het ruim,
dat zich stampend en schuin
overstag gaand in doodsangst
kampende boven houdt
op het kolkende water des donkers
onder het stormende schuim.

ik lig in het ruim naast een vrouw.
haar borsten rijzen en dalen;
zij slaapt, zij denkt nu alleen
in haar droomen aan het geluk;
hoe vredig haar ademhalen:
zij weet niets van den nood
van ons schip, zij hoort
de seinen niet gillen,
noch het angstige fluiten
driemaal, als een signaal
van den dood.

gun mij nog twee uren slaap,
ik kàn zoo niet blijven waken...

- neem dan nu afscheid van haar,
misschien zult gij den morgen niet halen,
tenzij in een ander land...

ik schuif mijn hand in haar hand
- zie, even beven haar wimpers -
zoo liggen wij naast elkaar
als tweelingen, sluimrende kindren -
zullen wij elkaar niet meer vinden
dan zij mij dood - of ik haar?

Quel etre n'aime pas qu'on se souviene de lui?

De wolken en het water gaan voorbij;
oorlogen en gerichten, vluchtige bloesems
en oude sterrebeelden,
zij worden allen spoorloos weggewischt. -
en wat, mijn hart, rest er van u en mij?
een handvol verzen,
niet langer dan de wind het vallend loover draagt
en het getij hen als dood blad voorbij sleurt
en laat verrotten in vergetelheid;
en in het hart van eene die mij nu nog liefheeft,
een droefheid, die zij overleeft...

Ontmoeting in het donker

Vaag, geheimzinnig en grootsch
 gaat de avond over in nacht -
 alle grens en gloed wordt gedoofd
 en het donker regent als asch.

en ik, dien de roepstem des doods
 heeft bezworen als nimmer voorheen
 van mijzelfen afstand te doen,
 en ik, wien de engel verscheen

zonder blinkende rusting of zwaard
 zwart en stil aan het eind van de laan,
 ik prevelde: waar moet ik heen?
 en hij zeide: naar waar ge vandaan

zijt gekomen, en waarom waagt gij het niet?
 waarom laat ge mij telkens hier staan,
 en doet luid, en alsof ge niet ziet
 dat wij eindelijk sâem moeten gaan?

- omdat ik u haat en vrees,
 - maar gij haat en vreest ook het leven. -
 (zoo is het altoos geweest,
 ik ben bang voor den dood en bemin niet het leven) -

hij ging, en ik hoor nóg het lied
 als een vogel die fluit in een wolk,
 maar ik weiger, ik ga nog niet,
 o Vlerk in mijn rug, o Dolk. -

Terugkeer uit den vreemde

Dit gebied is een landstreek des doods
en de middag is grauw als de nacht...
ach, hoe lang heb ik niet gezocht
naar het pad van haar huis, naar haar tuin,
naar het gras dat haar schrede betrad.

zij was de eerste die in de lente des levens
een zomer lang met mij was...
maar zij verliet mij
en zij verried de vluchtige tenten
voor het veilge vijandelijke dak.

ik heb haar vervloekt en veracht,
want zij liet mij zwervende gaan
alleen langs de wegen des levens,
en naar haar bleef ik hunkren,
in welk bed ik ook lag.

en met het stijgen der jaren
steeg ook de wanhoop en verschraalde de moed;
ik had allengs haast geen wensch meer
dan nog eenmaal bij haar te zitten, in den gloed

van het haardvuur, desnoods als mijns vijands gast.
want al deze dingen die ik bestreefd en gehad
heb: trots en verwoedheid, en een moed als men zelden bezat,
zij verdwijnen in een onstilbaar verlangen
als de schaduw des doods wast...

en zij wast, ik voel mij langzaam vermoeien,
en de vrees haar nóóit meer te zien
trok mij weg uit het zuiden, uit het gloeien
om nog eenmaal haar handen te zien.

en nu is zij dood, zij is dood...
de tuinman die het mij zei,
opziende van zijn schop, wees mij
het pad naar haar graf.

en wat rest mij hier bij haar graf
dan herdenken en bitterheid
dat zij wie haar gaf: vrijheid en namen en dromen
als geen minnaar haar gaf,
ook dit heeft genomen:
bij haar te zijn in haar graf.

Afscheid

Ik ga op weg
en laat mijn huis
verdonkren
in het avondrood

- o, ga niet weg
de nacht is groot -

ik kan niet blijven
lieveling,
de dood ontbood mij
tot zijn kring;

vergeef mij
dat ik achterlaat
wat ik zoozeer
heb liefgehad:

mijn huis, mijn stad,
mijn kleine straat
en u
mijn eigen hart.

ik hoor een lied
een groote stem...

- zijt gij dan niet
van mij?

van hem...

o, vrouw die
eenzaam achterblijft
in het verwaaiend
avondrood

o dood, o stem...

de nacht is groot
en sterk de stem
die tusschen slaap
en morgenrood
roept uit het
nieuw Jeruzalem.